

Mål för Sverige

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Mål för Skåne

Delmål 1. Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå.

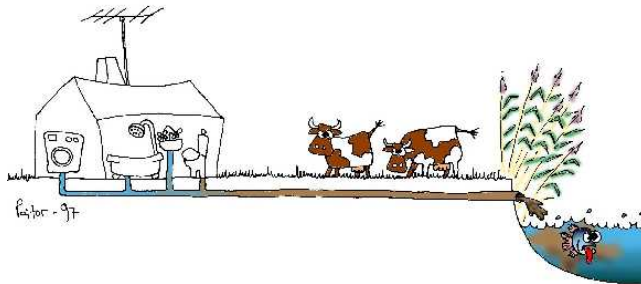
Delmål 2. Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till havet söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 procent från 1995 års nivå till 38500 ton. Kväveutsläppen till Skånes kustvatten skall senast år 2010 ha minskat med minst 25 procent motsvarande cirka 4 500 ton till nivån 12 400 ton. För att klara delmålet måste utsläppen minska med minst 1 500 ton från jordbruket, 4 ton från skogsbruket, 1 500 ton från kommunala avloppsreningssystem, 400 ton från industrin, 30 ton från enskilda avlopp samt 50 ton via luftnedfallet. Dessutom måste våtmarker anläggas på strategiska platser i jordbrukslandskapet i sådan omfattning att kvävetransporten minskar med minst 1 000 ton kväve (räknat från år 1995).

Delmål 3. Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 procent från 1995 års nivå till 51 700 ton. Det innebär för Skåne att utsläppen av ammoniak från jordbruket skall ha minskat med 20 procent till 8 200 ton.

Delmål 4. Senast år 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen till luft skall ha minskat så att de uppgår till högst 22 200 ton.

LIP-projekt kretsloppsanpassade enskilda avlopp

Regeringen beslutade 1999-03-18 att till projektet "Ombyggnad av enskilda avlopp längs Hörbyån" inom det lokala investeringsprogrammet för Hörby kommun bevilja bidrag om högst 3 645 000 kronor. Utsläppen av fosfor till Hörbyån från enskilda avlopp skulle begränsas genom att stimulansbidrag för ombyggnad infördes.

Projektbeskrivning

Bidrag har inom projektet kunnat ges för ombyggnad av ej godkända enskilda avlopp inom Hörbyåns avrinningsområde. Totalt 1000 stycken enskilda avlopp står för en betydande del (22 %) av fosforutsläppet till Hörbyån. Inom projektet har en informationsfolder tagits fram i samarbete med grannkommunen Höör. Informationsfoldern heter "Vad händer i Ringsjön" och beskriver vad som sker i en övergödd sjö.

Ny teknik för att förbättra växtnäringens reduktionen

I befintlig bebyggelse på landsbygden finns med dagens lagstiftning, kostnaden för konstgödning, kostnaden för transporter, allmänhetens inställning och merkostnaden för en "kretsloppsanpassad" anläggning tyvärr ingen marknad att tala om för dessa anläggningstyper. Projektet har därför tagit fram ritningar, byggbeskrivningar och skötselinstruktioner på ett antal anläggningar avsedda att rena vattnet efter traditionell slamavskiljning och markbädd. Anläggningstyperna bygger på upptag genom träd och växter under vegetationsperioden som i Skåne är cirka 260 dagar per år. Inom projektet har även ritningar, byggbeskrivningar och skötselinstruktion tagits fram för lokalt omhändertagande av slam vid enskilda fastigheter.

Ekerödsrasten

Vid Ekerödsrasten som är belägen vid europaväg 22 har en större kretsloppsanpassad avloppsanläggning anlagts inom projektet. Urinseparering sker från en del av toaletterna och urinen nyttiggörs efter lagring i jordbruket. Slammet från slamavskiljaren omhändertas i en öppen torkbädd indelad i tre sektioner och nyttiggörs efter kompostering i jordbruket. Efter slamavskiljning pumpas övrigt vatten till en öppen infiltrationsanläggning. Nedströms i grundvattnets strömningsriktning har en våtmark anlagts där resterande näringsämnen kan reduceras.

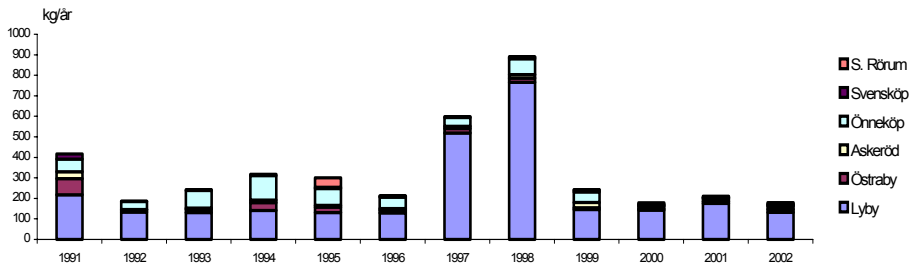

Reduktion av fosfor

Det är svårt att på ett korrekt sätt uppskatta effekten i Hörbyån av genomförda åtgärder inom projektet. Som en grov uppskattning ligger reduktionen av fosfor genom åtgärder inom projektet på 160 kg i de enskilda anläggningarnas utsläppspunkter.

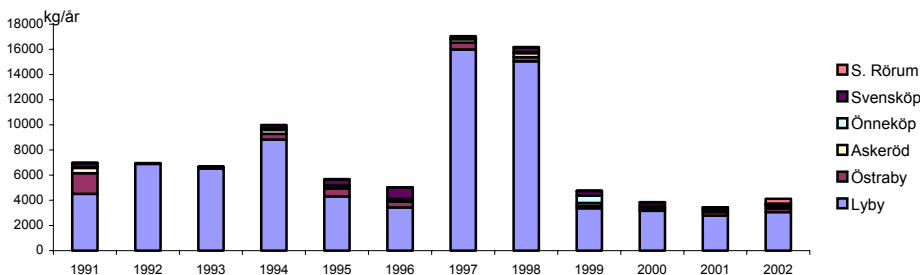
Fosforutsläpp från kommunala avloppsreningsverk

I diagrammet nedan redovisas fosforutsläppen i kg per år från de sex kommunala avloppsreningsverken i kommunen. Lybyverket och Södra Rörums avloppsreningsverk ligger inom Ringsjöns avrinningsområde. Under 1997 och 1998 skedde betydande utsläpp i samband med den ombyggnation som genomfördes vid Lybyverket.

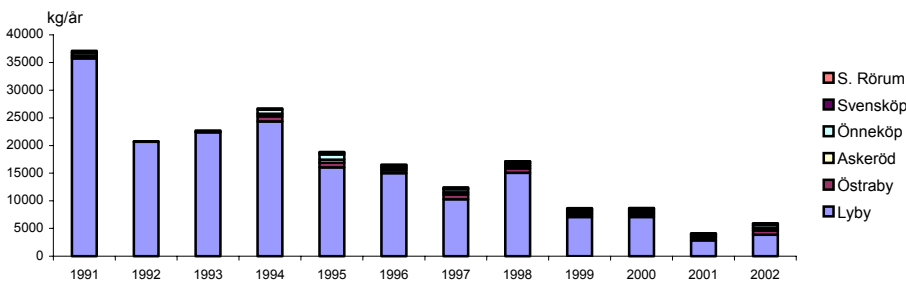
Utsläpp av syreförbrukande ämnen (BOD₇) från kommunala avloppsreningsverk

I diagrammet nedan redovisas BOD₇-utsläppen i kg per år från de sex kommunala avloppsreningsverken i kommunen.

Kväveutsläpp från de kommunala avloppsreningsverken

I diagrammet nedan redovisas kväveutsläppen i kg per år från de sex kommunala avloppsreningsverken i kommunen. Lybyverket och Södra Rörums avloppsreningsverk ligger inom Ringsjöns avrinningsområde.

Tillsynsmyndighet för Lybyverket är Länsstyrelsen och tillsynsmyndighet för de fem mindre verken är miljönämnden.

Vad har hänt 2002 och 2003

- 20 ha dammar/våtmarker har anlagts i Fulltoftaområdet av Region Skåne.
- 12 ha dammar har anlagts inom Ringsjöns avrinningsområde.
- För att reducera fosforutsläppen från enskilda avlopp har projekt genomförts där fastighetsägare kunde erhålla 50 % i bidrag om man anlade en kretsloppsanpassad avloppsanläggning.
- Kävlingeåprojektet anlägger dammar inom de södra kommundelarna.

Lästips/Hänvisning

- Miljöskuld och miljökapital för Hörby kommun, Mars 1997
- Årsrapporter reningsverken under åren 1991-2002
- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Rapport 2003-3 Avlopp Hörbyån 1999-2002
- Rapport 2002-3 Dammar Hörbyån 1999-2001
- Kävlingeåprojektets hemsida, www.ekologgruppen.com

Mål för Sverige

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.

Mål för Skåne

Delmål 1. År 2010 skall högst 5 procent av antalet sjöar och högst 15 procent av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan.

Delmål 2. Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats.

Delmål 3. År 2010 skall utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 60 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen av svaveldioxid till luft skall ha minskat till 5 600 ton.

Delmål 4. År 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen av kväveoxider till luft skall ha minskat så att de uppgår till högst 22 200 ton.

Bakgrund

Det atmosfäriska nedfallet av svavel och kväve är den främsta orsaken till den pågående försurningen av olika ekosystem. Försurningen ger omfattande pH-sänkningar i mark, grundvatten, sjöar och vattendrag. Sjöförsurningen var det som först uppmärksammades och här har effekterna varit mycket påtagliga; fiskarter har kraftigt decimerats eller helt dött ut i många sjöar.

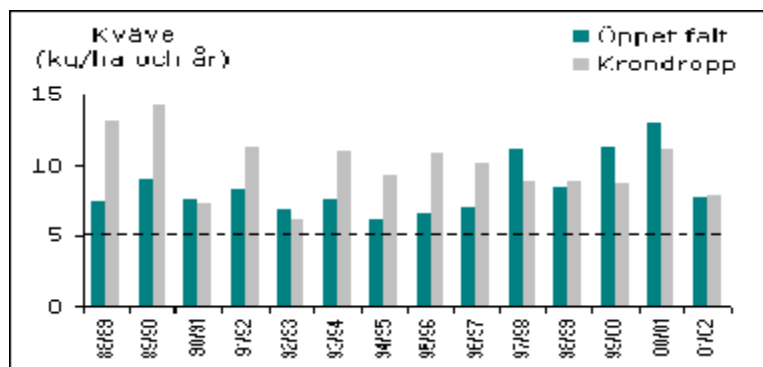

I marken ger det sura nedfallet en utlakning av alkaliska näringsämnen, vilken på sikt ger näringsbrist och frigörelse av oorganiskt aluminium. I många skogsekosystem finns tydliga spår av försurningen, även om det visat sig svårt att påvisa samband mellan skogsskador och luftföroreningar eftersom skogsskador ofta orsakas av en mängd samverkande faktorer, till exempel ogynnsam väderlek samt insekts- och svampangrepp. Fortsatt försurning och utarmning av marken kommer dock med stor sannolikhet att påverka träden negativt.

I Sverige, liksom i stora delar av övriga Nordeuropa, har försurningen dokumenterats genom mätningar i mark, grundvatten och sjöar. För att följa försurningsutvecklingen har olika mätprogram satts upp. För övervakning och uppföljning av skogsskador startade Skogsstyrelsen i mitten av 1980-talet ett nationellt program omfattande ett antal observationsytor. Regionala intressenter (främst luftvårdsförbund och länsstyrelser) kompletterade kort därefter programmet med mätningar av det atmosfäriska nedfallet. Insamling och analys av nederbörd, krondropp och markvatten från ytorna startade i södra Sverige 1985.

Kvävenedfall

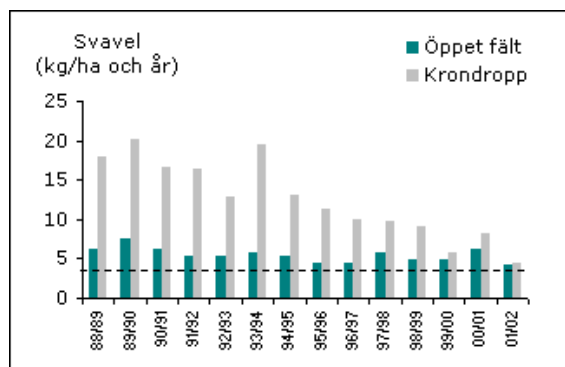
Nedfallet av kväve över Skåne har även under 2002-2003 varit alltför stort och överskrider den kritiska belastningsgräns som måste underskidas för att skada inte ska uppkomma. Kvävenedfallet har heller inte visat någon märkbar tendens till att minska. Bilden nedan visar nedfallet av kväve över mätstationen i Arkelstorp i nordöstra Skåne 1988-2002 (från Länsstyrelsens hemsida).

Streckad linje visar kritiska belastningsgränsen för kväve (5 kg/ha och år). Förbränning av kväve- och svavelhaltiga ämnen i industrin, vid transporter eller för uppvärmning resulterar i utsläpp av försurande ämnen. Dessa transporteras med vindarna och faller sedan ned och orsakar försurning. Den största delen av nedfallet i Skåne har sitt ursprung i andra länder.

Svavelnedfall

Svavelnedfallet har minskat kontinuerligt under 1990-talet och fortsatte att minska även under 2002. Nedfallet närmar sig den kritiska belastningsgräns som måste underskridas för att skada inte ska uppkomma. Bilden nedan visar nedfallet av svavel över mätstationen i Arkelstorp i nordöstra Skåne 1988-2002 (från Länsstyrelsens hemsida).

Streckad linje visar kritiska belastningsgränsen för svavel (3 kg/ha och år). Förbränning av kväve- och svavelhaltiga ämnen i industrin, vid transporter eller för uppvärmning resulterar i utsläpp av försurande ämnen. Dessa transporteras med vindarna och faller sedan ned och orsakar försurning. Den största delen av nedfallet i Skåne har sitt ursprung i andra länder.

Öppet fält och kron dropp

Mätningar av försurande kväve- och svavelnedfall görs enligt två huvudmetoder. Mätning på öppet fält och mätning av kron dropp. Vid mätning på öppet fält samlas de föreningar upp som finns lösta i nederbörden och man erhåller ett mått på det våta nedfallet. Vid mätning i skog fungerar trädens blad eller barr som filter. Torra föroreningspartiklar som fastnat på bladens eller barrrens yta tvättas av och sköljs med av nederbörden. Den nederbörd som sedan samlas upp under träden kallas kron dropp och vid analys av denna erhålls ett mått på både det våta och det torra nedfallet. Detta ger en god bild av det totala svavelnedfallet.

Surt sa räven om rönnbären!

Vad har hänt 2002 och 2003

- Fjärrvärmeanläggning på gång för Hörby tätort.
- I storleksordningen 70-80 enskilda fastighetsägare per år byter ut sina äldre oljepannor mot olika typer av värmepumpar.
- Energirådgivare finns anställd i kommunen.

Lästips/Hänvisning

- Urbanprojektet - Mätning av luftföroreningar i Hörby vintern 1992-93
- Luftföroreningar i Skåne, Skåne i utveckling 2001:26
- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se

Mål för Sverige

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Mål för Skåne

Delmål 1. År 2010 finns minst 28 000 hektar skyddsvärd skogsmark i form av frivilliga avsättningar. Delmålet kommer att kompletteras med mål för säkerställandet av värdefull skogsmark för naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal.

Delmål 2 a. År 2010 skall antalet gamla/grova träd ha ökat med minst 10 procent. Särskilt delmål för Södra Götaland.

Delmål 2 b. Mängden hård död ved ska öka med minst 40 procent och därmed uppgå till minst 3,0 skogskubikmeter per hektar och vara högre i de områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. Andelen lövved skall utgöra minst 30 procent av volymen. Arealen äldre lövrik skog skall minst bibehållas. Arealen gammal skog skall bibehållas och vara högre i de delar av Södra Götaland där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. Arealen mark föryngrad med lövskog skall öka och arealen ädellövskog ska öka med 200 hektar per år i Södra Götaland.

Delmål 3. Skogsmarken skall brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010.

Delmål 4. Åtgärdsprogram skall finnas senast år 2007 för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder i regionen.

Delmål 5. Senast år 2005 har samtliga kommuner som äger skog antagit policyer för sitt skogsbruk på egna marker där det bland annat framgår hur skogarna skall skötas med avseende på rekreation och friluftslivets intressen. Senast 2010 har områden av särskilt intresse för rekreation och friluftsliv utpekats.

Bakgrund

Skogslandskapet och dess biologiska mångfald påverkas framförallt av skogsbruket som idag berör cirka 95 % av Sveriges skogsmark.

Många värdefulla gammelskogar och andra skyddsvärda biotoper hotas av avverkning. Skogarna

påverkas också av försurning på grund av utsläpp av luftföroreningar. Variation i skogslandskapet är viktigt för att så många växt- och djurarter som möjligt skall kunna leva där. Produktionsskog är ofta att betrakta som monokulturer med en mycket låg biologisk mångfald. En tät produktionsskog av gran har en så låg biologisk mångfald att det i princip inte förekommer några andra arter än gran annat än tillfälligt. Utav denna anledning är det viktigt att främja blandskog och lövskog i produktionssyfte.

Gröngöling

För ungefär tio år sedan tog SkOF (Skånes Ornitologiska Förening) i samarbete med Kristianstadsbladet fram en representativ fågelart – en kommunfågel – för samtliga skånska kommuner. Hörbys kommunfågel är gröngölingen, eller *Picus viridis* som är dess vetenskapliga namn. Gröngölingen kan kanske inte sägas vara direkt hotad, men likt flertalet hackspettar definitivt trängd. Den kräver ett varierat och biologiskt rikt landskap – öppna lövskogar med insprängda öppna, gärna betade marker.

Det ålderdomliga skogsbeteslandskapet var sannolikt idealiskt för gröngölingen. Gröngölingen tar gärna stora skalbaggs-larver under barken eller inuti trädstammarna på sommaren. På vintern lever den ofta på myror som den gräver fram i myrstackar under snön.

Fåglar i Hörby

Hörby kommun är relativt dåligt känt vad gäller fåglar, det finns mycket lite material av nyare datum att tillgå och det som finns täcker inte hela kommunen. Trots detta är det mycket som pekar på att Hörby kommun har en riklig fågelfauna. Fåglar är av naturen lätttrörliga och Hörby kommuns läge med skogsbygden i norr och slätten i söder, samt ett stort antal småvatten och sjöar gör att det finns många olika lämpliga lokaler för fågel. Som exempel kan nämnas orren som har landets sydligaste spelplats på Fjällmossen (i Kristianstad kommun), eller lärkfalken och fiskgjusen som båda häckar vid Ringsjön. Även mindre iögonfallande arter har funnit sin tillflykt i Hörby kommun, ett bra exempel på detta är nattskärran och trädlärkan som kan vara mycket svåra att få syn på.

Bivråk (*Pernis apivorus*)

En långflyttare som kommer hit i slutet av maj och återvänder söderut i månadsskiftet augusti/september. Som namnet antyder lever den av insekter och jordgetinglarver som grävs upp är dess livrätt. Bivråken är lätt att förväxla med ormvråken. Boet kan byggas i en skogsdunge eller i slutan skog. Vid störning under häckning är bivråken tyst. Vid boet finns det ingen spillning, men ofta kan tömda cellkakor av getingar och humlor ses på marken under boet. I Hörby kommun förekommer Bivråken runt Ringsjön.

Orre (*Tetrao tetrix*)

Hårt trängd barrskogsfågel som lider av fragmentering av häckningsområden. Den är bunden till ljungrika marker. Orrtupparna är kända för sitt spektakulära spel som sker på förutbestämda öppna och exponerade lokaler, ofta ute på mossar. Fjällmossen är en känd häckningslokal och åtminstone fram till för några år sedan häckade orre runt mossarna vid Ormastorp. Spillning under häckningstid av orre är funnen på Satserusps mosse.

Ormvråk (*Buteo buteo*)

Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Fiskgjusen lever vid fiskrika sjöar och är på grund av sin ensidiga kost hotad av de miljögifter som ackumuleras i fisken. De senaste åren har dock stammen ökat. Fiskgjusen ses ofta ryttlande på 10-40 meters höjd över en sjö, för att sedan plötsligt störttycka ner mot vattenytan. Strax innan nedslaget faller den ut fötterna som den använder för att gripa tag i bytet. Ungefär 2/3 av den europeiska populationen finns i Sverige. Boet ligger till skillnad från andra rovfåglar öppet och exponerat i ett träd som står mer eller mindre fristående. Vid störning under häckningstiden flyger fiskgjusen gällt visslande över boplatsen. Fiskgjusen häckar i Fulltoftaområdet och i närheten av Lyby.

Kungsfiskare (*Alcedo atthis*)

En synnerligen färgsprakande liten fågel som lever vid åar, bäckar och sjöar. Ovansidan är blå- och grönskimmrande och bröstet och buken roströd. Ofta syns den i en snabb och rak flykt tätt över vattenytan. När den sitter på någon gren som hänger ut över vattenytan och spanar efter ett lämpligt byte är den, trots sin färgprakt, förvånansvärt svår att få syn på. Har man turen och få syn på en kan man få se när den dyker huvudstupa ner vattnet och fångar en fisk. Kungsfiskaren gräver ut sina bon i sandiga och branta strandbrinkar. Beståndet är hårt skattat av framför allt mink. I Hörby kommun häckar kungsfiskare vid minst en lokal.

Trädlärka (*Lullula arborea*)

Trädlärka är en ovanlig art av lärka som till det yttre är lik sånglärka. Skiljs enklast från sånglärkan genom att den har en betydligt kortare stjärt utan vita kanter. Den häckar ofta i glesvuxen skogsmark eller hagar. Vanligtvis syns den i sångflykt, men ofta sitter den ytterst på en gren eller högst upp i ett träd och sjunger. I Hörby kommun häckar trädlärkan på minst en lokal.

Vad har hänt 2002 och 2003

- Råkinventering i Hörby kommun 2001-2002.

Lästips/Hänvisning

- Rödlistade lavar i Hörby och Höörs kommuner 1999
- Naturvårdsplan Hörby
- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Skogsvårdsstyrelsens hemsida, www.svo.se
- Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se

Mål för Sverige

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Mål för Skåne

Delmål 1. Senast år 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad hårdvallsäng skall öka med 100 procent till år 2010. Arealen hävdad våtstätteräng skall öka med 25 procent till år 2010. I särskilt värdefulla naturtyper, som sandstäpp, rikkärr, kalkfuktängar, havsstrandängar och lövängar, skall hävden säkerställas.

Delmål 2. Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. För Skåne innebär det att mängden småbiotoper som är karakteristiska för respektive landskapstyp skall öka.

Delmål 3. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka till år 2010 med cirka 70 procent. Delmålet innebär för Skåne att minst 3 000 gårdar skall sköta sina kulturbärande landskapselement senast år 2010.

Delmål 4. Det nationella delmålet för växtgenetiska resurser och ett långsiktigt säkerställt bevarande av inhemska husdjursraser i Sverige till år 2010 innebär för Skåne att lant sorter av spannmål med flera kulturväxter bevaras samt att SLB-kon, linderödssvin, skånska blommehöns, åsbohöns, göingeget och skånegås bevaras i tillräckligt stort antal för att raserna skall kunna överleva.

Delmål 5. Senast år 2006 skall åtgärdsprogram finnas för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Delmål 6. Senast år 2005 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan tas tillvara.

Bakgrund

Redan för 6 000 år sedan började marken odlas i Skåne. I det skånska slättlandskapet bedrivs ett högintensivt jordbruk. Genom specialisering och rationalisering har fornlämningar, mangelgravar, diken, pilevallar och andra så kallade småbiotoper odlats bort.

I mellanbygden har många naturbetesmarker vuxit igen eller planterats med skog. Hävden av slåttermarker har minskat drastiskt. Skogsbygdens småskaliga odling och djurhållning har i dag nästan försvunnit på vissa håll. Vilda växter och djur drabbas av förändringarna i jordbruket. Många kulturväxter, lant sorter och lantraser har egenskaper som gått förlorade i de konventionella växtsorterna och husdjuren, men som är viktiga att bevara. Nya hot mot den biologiska mångfalden kan finnas i den nya gentekniken. Genom att öka förutsättningarna för ett miljöanpassat lantbruk kommer möjligheterna att behålla landsbygdens natur- och kulturmiljövärden att förbättras.

Ängs- och hagmarker i Hörby

Odlingslandskapet i Hörby kommun karakteriseras av kontrasten och övergången mellan skogs- och slättbygd. Linderödsåsens skogsbygd hyser ett småskaligt odlingslandskap där en betydande andel värdefulla ängs- och hagmarker finns. Dessa områdens kulturhistoriska värden är på många håll stora med bland annat en riklig förekomst av stengårdsgårdar från tiden både före och efter skiftet. En bra representant är Fulltoftaområdet, ett landskap med storslagna vyer med artrika ädellövskogar, naturbetesmarker omväxlande med åker och granplanteringar.

Slättergubbe (*Arnica montana*)

Ängar kan definieras som ogödslade naturliga slåttermarker. Fagning, slåtter, höbärgning, hamlning och efterbete ingår i den årliga hävden av en traditionellt skött äng. Ängarna har minskat kraftigt sedan det förra seklet. Riktiga ängar är sällsynta i Hörby kommun, precis som i övriga delar av landet. I bland annat trakten av Sniberup, vid gränsen till Sjöbo kommun finns ett mindre område som kan kallas ängsmark. Hagmarker är en stor och mångformig grupp av naturbetesmarker. Hagmarkerna indelas i olika typer beroende på vilket trädslag som dominerar. Det finns också öppna hagmarker utan trädsikt. Hörby kommun innehar en fjärdedel av alla ängs- och hagmarker i hela gamla Malmöhus län. Ett exempel är Hörby fålad som bitvis har hagmarkskaraktär. Ängs- och hagmark utgör den tredje största naturtypen i kommunen med cirka 10 % av den totala arean.

Den för Skåne så typiska enefäladen är ofta höglänt, torr och trädlös, förutom dess bestånd av enbuskar. Fältskiktet består ofta av ljung och är ofta örtrikt. Fäladsmarken är ofta blockrik, vilket gör den olämplig för uppodling. Tyvärr är enefäladerna ofta i ett igenväxande stadie och det är främst björksly som tar över om området inte hålls efter med röjning och bete. Fäladsmark har också planterats med gran i stor utsträckning. Hörby kommun har ett relativt stort antal fåladsmarker, exempelvis är delar av Sniberupsområdet enefälad.

Ekologisk odling

Ett sätt att försöka minska jordbrukets negativa miljöpåverkan är ekologisk odling. Flera studier visar att ekologisk odling gynnar växter och djur. De flesta ekologiskt framställda produkter som vi konsumenter kan hitta i butiken är KRAV-märkta. Länsstyrelsen har som delmål för Skåne att senast år 2010 bör minst 15 % av den odlade arealen vara ekologiskt odlad. Nedan redovisas siffror om KRAV-arealer i Hörby kommun 2001. I betesmarken ingår hagmarksbeten, slätterängar och skogsbeten.

Areal åker	235,3 ha
Areal betesmark	60,4 ha

En av Hörbys 20 KRAV-odlare berättar

Tommy Nordgren och Disa Norlander har odlat ekologiskt sedan 1981. När man började hade man ett samarbete med grannbonden som även han drev jordbruket ekologiskt. Idag har man grönsaksodling på tre hektar och ett växthus på 875 m². I verksamheten odlas grönsaker som vita morötter, majrova, randbeta, gulbeta, olika kålsorter, m.m. I växthuset odlas gurka, matlagningstomater, paprika, chili, basilika, sallad, m.m. Växthuset används för att förlänga växtsäsongen, på våren odlar man primörer som rödbetor och på hösten förlängs säsongen för till exempel sallad. Förutom odlingen driver man företaget Råby Biogrönt som importerar KRAV-livsmedel och verkar som grossist och levererar produkter till skolor/restauranger.

Tommy Nordgren berättar att han märkt att Rapphönsen ökat sedan de tog över gården och började odla ekologiskt. Rapphöns och fåsankcycklingarna är välkomna besökare på gården eftersom de håller efter bladlössen. Eftersom man odlar kål finns det mycket vitkålsfjäril i området men Tommy Nordgren tycker inte att problem med angrepp är särskilt stora. Det verkar som om fåglarna lärt sig var maten finns och det kommer stora flockar och äter.

Tommy Nordgren berättar vidare att det för några år sedan var ett stort angrepp av kålflugan i Skåne. Vid detta tillfälle kom folk från universitetet och undrade hur odlingarna skulle klara sig. Det visade sig att det gick bra eftersom det på deras marker fanns två olika arter steklar som äter kålflugan. Dessa steklar är dock väldigt ovanliga och känsliga mot kemisk bekämpning.

Regionalt, nationellt och globalt

Arealen KRAV-godkänd odling i Skåne har ökat med drygt 70 % mellan åren 1999 och 2001. Under 2001 kontrollerades 205 000 hektar i Sverige varav cirka 11 000 hektar i Skåne län. Världsmarknaden för ekologiska produkter växer, enligt nyhetsbrevet ”nyskördat” från ekologiska lantbrukarna, med mellan 15 och 20 % per år och uppskattas idag omsätta cirka 200 miljarder svenska kronor. Störst intresse från konsumenterna för ekologisk mat finns i Europa och USA. Ekologiskt lantbruk praktiseras i över 100 länder i världen och arealen uppskattas till 23 miljoner hektar. Europa står för cirka 23 % av den ekologiska arealen i världen.

Andel ekologisk areal i världen per kontinent

Australien	45 %
Europa	23 %
Latinamerika	21 %
Nordamerika	7 %
Asien	3 %
Afrika	1 %

De tio länderna med högst andel certifierad ekoareal

Liechtenstein	17,0 %
Österrike	11,3 %
Schweiz	9,7 %
Italien	7,9 %
Finland	6,6 %
Danmark	6,5 %
Sverige	6,3 %
Tjeckien	5,1 %
Uruguay	4,0 %
Storbritannien	4,0 %

Vad har hänt 2002 och 2003

- Betesdjursprojekt för att underlätta för djurägare att hitta betesmarker.

Lästips/Hänvisning

- Naturvårdsverkets hemsida, www.environ.se
- Miljötillståndet i Skåne - Årsrapport 2000, Länsstyrelsen i Skåne län
- Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se

Mål för Sverige

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Mål för Skåne

Delmål 1a. Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras.

Delmål 1b. Senast år 2010 skall fysisk planering grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas.

Delmål 1c. Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på planer och strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas.

Delmål 1d. Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Delmål 1e. Det nationella planeringsmålet för vindkraft är en årlig produktionskapacitet på 10 TWh/år år 2015. För Skåne innebär detta ett planeringsmål för vindkraft på 2 TWh/år, främst baserat på en utbyggnad till havs. Särskilt delmål för Skåne.

Delmål 2. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden.

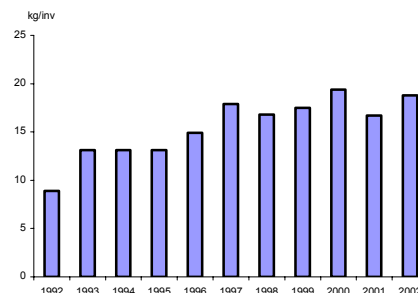
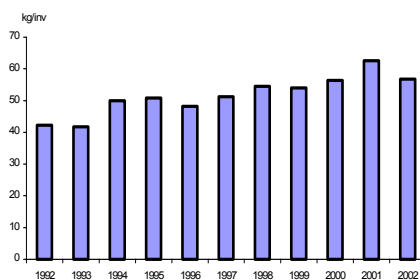
Bakgrund

Vår livsstil medför många effekter som kan påverka människans hälsa och miljön negativt. Exempel på detta är det avfall som produceras genom vår konsumtion. För att uppnå ett hållbart samhälle krävs att avfall återvinns eller återanvänds. I stadsmiljö har dessutom buller från trafiken och industrin blivit ett stort problem vilket också påverkar vår hälsa negativt.

Avfall

Enligt svensk miljölagstiftning ska allt som utvinns från naturen kunna användas, återanvändas, återvinnas och bortskaffas på ett hållbart sätt, med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas. Depoering av avfall bör därför ske i minsta möjliga utsträckning och det är en metod som helst ska undvikas. Med anledning av detta sker idag en sortering av det mesta av avfallet som uppkommer i hushållen. I Hörby kommun är det MERAB som bär ansvaret för omhändertagandet av hushållens och industrins avfall. Det våta avfallet komposteras och blir näringsrik jord, medan det torra avfallet går till en förbränningsanläggning och blir fjärrvärmebränsle. Kommunen har idag även ett väl utbyggt sorteringsystem för glas, tidningspapper, plast, metall och batterier.

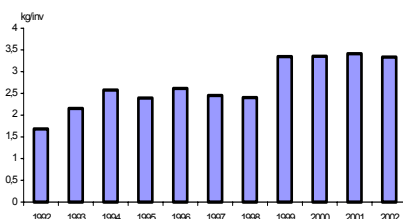
I diagrammet ovan till vänster redovisas insamlad mängd tidningspapper mellan åren 1992 och 2002. I diagrammet till höger visas den insamlade mängden glas per invånare.

I diagrammet ovan till vänster redovisas insamlad mängd tidningspapper mellan åren 1992 och 2002. I diagrammet till höger visas den insamlade mängden glas per invånare.

Farligt avfall

Farligt avfall är avfall som kan skada miljön och som därför inte får blandas med vanliga sopor eller spolans ned i avloppet. Det är kommunens ansvar att ta hand om farligt avfall från hushållen. Farligt avfall från hushållen kan därför lämnas gratis på Stavrods avfallsupplag. På avfallsupplaget sorteras och identifieras avfallet inför vidare transport till godkänd anläggning för återvinning eller destruktion. Exempel på farligt avfall är batterier, bekämpningsmedel, färg-, lim- och lackrester samt kvicksilvertermometrar. Insamlingen av farligt avfall i Hörby kommun har ökat sedan 1992. År 1992 insamlades cirka 1,7 kg farligt avfall per kommuninvånare. Under de senaste fyra åren har den insamlade mängden per år uppgått till i storleksordningen 3,5 kg per kommuninvånare och år.

Länsstyrelsens synpunkter angående miljömålet "God bebyggd miljö"

Stora delar av det byggda kulturarvet förstörs successivt genom rivning eller okänsliga ombyggnader. Strukturomvandlingar inom bland annat jordbruk, föreningsliv och näringsliv är en utmaning för bevarandet och utvecklingen av skånska kulturmiljöer. De gröna områdena i den bebyggda miljön har de senaste åren minskat kraftigt och splittrats upp. Naturområden är viktiga för människors hälsa och för biologisk mångfald. En noggrann planering behövs för att höja kvaliteten hos naturområden i och nära tätorter.

Vi slösar med energin. En anledning är att användningen i för liten utsträckning syns för den enskilde medborgaren. Potentialen kan därför sägas vara stor för effektiviseringar. Energianvändningen har en betydande negativ miljöpåverkan. Utvecklingen av miljöanpassade energirelaterade varor och tjänster kan bidra till exportmöjligheter för det skånska näringslivet. Buller påverkar människors sömn, upplevelser och välbefinnande och kan bidra till blodtryckssjukdomar. Vägtrafiken på det kommunala vägnätet och gods-transporterna i och genom Skåne är de största problemen. Andra bullerkällor är flyg- och järnvägstrafik, tåktverksamheter, skjutbanor, industrier och diverse installationer, till exempel fläktar. Dagens avfallshantering innebär ett slöseri med resurser. Material och energi i avfallet tas inte tillvara eftersom en stor del av avfallet fortfarande deponeras. Enligt EU:s avfallshierarki ska uppkomsten av avfall förebyggas och avfallets farlighet minska. För det avfall som trots detta uppstår ska återanvändning, materialåtervinning (inklusive biologisk behandling), förbränning med energiutvinning och i sista hand deponering tillgripas. Naturgrusavlagringar är en ändlig resurs och de är av värde för dricksvattenförsörjningen, för natur- och kulturlandskapet och för rekreation. I Skåne är konkurrensen om marken stor samtidigt som konsumtionen av naturgrus är högst i hela landet. Återanvändningen av ballastmaterial är i dag mycket begränsad, varför återvinningspotentialen är stor under förutsättning att massåtervinningsstationer inrättas. Trots att vi vistas så stor andel av vår tid inomhus är kunskapen dålig om kvaliteten på inomhusluften och de besvär som människor upplever hemma, på skolor och arbetsplatser. En god ventilation kan lösa många av de problem som finns i inomhusmiljön.

Statens strålskyddsinstitut bedömer att i Sverige orsakas cirka 500 lungcancerfall varje år av radon i bostäder. Radon förekommer naturligt i mark, luft och vatten. Det kan även avges från stenbaserade byggnadsmaterial, främst från blåbetong. I dag uppskattas ca 120 000 personer i Skåne bo i områden med risk för markradon. Rökare riskerar i betydligt högre utsträckning att drabbas av lungcancer på grund av radon jämfört med ickerökare.

Miljömålet "God bebyggd miljö" berör oss alla på ett flertal olika sätt. Det handlar om vardagens frågor såsom avfall, uppvärmning, buller, m.m.

forts. mål för Skåne

Delmål 3a. Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen beslutat om för buller i bostäder skall ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.

Delmål 3b. För att bevara bullerfria områden skall infrastrukturplaneringen förhindra ytterligare fragmentering av landskapet och använda redan existerande korridorer i stället för nya där landskapet är förhållandevis opåverkat av buller. Särskilt delmål för Skåne.

Delmål 4. Det nationella delmålet för naturgrus innebär för Skåne att länets uttag av naturgrus år 2010 skall vara högst 1 miljon ton per år och andelen återanvänt material utgöra minst 15 procent av ballastanvändningen.

Delmål 5. Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 procent till år 2005.

Delmål 7. Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bland annat ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska. Målet innebär för Skåne att energianvändningen och miljöbelastningen minskar och skall år 2005 vara lägre än år 1995.

Delmål 8. År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att samtliga byggnader där människor visas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation. Delmål 9. År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att:

- radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Lästips/Hänvisning

- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Bullerinventering Hörby tätort
- Bullerinventering statliga vägar

Mål för Sverige

Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Mål för Skåne

Delmål 1. År 2010 skall kunskapen om halter av särskilt farliga ämnen (definierade i SOU 2000:53: Varor utan faror samt i delmål 3) i Skånes naturmiljö och dess negativa effekter på ekosystem eller arter ha ökat.

Delmål 2. År 2006 skall länets samtliga kommuner ha antagit och infört en strategi för miljöanpassad upphandling som prioriterar inköp av miljöanpassade varor och tjänster och utesluter användning av ämnen som omfattas av kemikaliestrategins gällande begränsningar.

Delmål 3. I fråga om utfasning av farliga ämnen skall följande gälla. Nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från:

- cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen senast år 2007 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet
 - nya organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande, så snart som möjligt, dock senast år 2005
 - övriga organiska ämnen som är mycket långlivade och mycket bioackumulerande senast år 2010
 - övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande senast år 2015
 - kvicksilver senast år 2003
 - kadmium och bly senast år 2010.
- Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor som innehåller kadmium eller bly skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Delmålet avser ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen.

Projekt kemikalietillsyn 2003

Under våren 2003 genomfördes ett projekt omfattande information och tillsyn vad avser märkning av hälso- eller miljöfarliga produkter, barnskyddande förslutningar, kännbar varningsmärkning och kemikalieförvaring inom detaljhandeln.

Under hösten 2002 gjorde miljökontoret i Hörby kommun ett utskick till försäljningsställen av kemiska produkter inför kommande tillsynsprojekt. I utskicket informerades verksamhetsutövarna om miljöskaktionsavgifter och vad som gäller för kemiska produkter. Inbjudan till informationsmöten som anordnades av miljökontoret vid tre olika tillfällen följde med utskicket. Under våren 2003 inspekterades samtliga 27 berörda försäljningsställen fördelade på följande verksamheter:

- 11 livsmedelsbutiker
- 5 verkstäder
- 4 försäljningsställen för lantbruksprodukter/trävaror
- 3 bensinstationer
- 2 färgbutiker
- 1 järnaffär
- 1 diversehandel

Vid inspektionerna kontrollerades kemiska produkter i sortimentet i syfte att undersöka att produkterna uppfyller de bestämmelser som gäller märkning på svenska språket av hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter, barnskyddade förslutningar, kännbar varningsmärkning och förvaring av produkterna. På de försäljningsställen där det var aktuellt kontrollerades även tillstånd för att överlåta särskilt farliga kemiska produkter, anteckningsskyldigheten samt förvaring och märkning av träskyddsbehandlat virke.

Förvaring

Vid 20 av de 27 försäljningsställena framkom det att hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter (märkta frätande eller hälsoskadlig) inte förvaras på ett sådant sätt att de är svåråtkomliga för små barn. Det hittades både frätande och hälsoskadliga kemiska produkter som förvarades lätt åtkomligt för små barn, ofta på hyllor nära golvet eller direkt på golvet.

Resultat av kemikalietillsynen

Sammanlagt konstaterades överträdelser hos 9 av de 27 inspekterade försäljningsställena. I fyra fall kunde det konstateras två överträdelser på respektive försäljningsställe. Sammanlagt saknade 8 olika produkter svensk märkning, 5 olika produkter saknade barnskyddad förslutning och 23 olika produkter saknade kännbar varningsmärkning. Bilden till höger visar en produkt klassificerad i faroklassen "Hälsoskadlig" med riskfras R65 (Farligt: kan ge lungskador vid förtäring). Produkten fanns till försäljning till allmänheten i en butik trots att den saknade barnskyddande förslutning. Sprayanordningen på produkten var anbringad med vanlig skruvkork.

Bestämmelserna har bland annat tillkommet för att skydda de svagaste grupperna i vårt samhälle (barn, synskadade, m.fl.). Miljöbalken ställer mycket höga krav på kunskap, bevis och försiktighet för dem som hanterar och säljer denna typ av produkter.

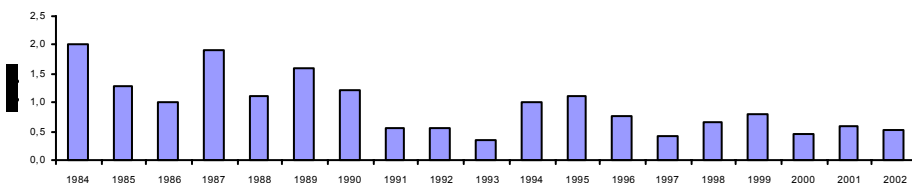

Slam från avloppsreningsverk

Slam från avloppsrening har en tendens att innehålla tungmetaller eftersom dessa verk speglar användningen och utsläppen av sådana ämnen i samhället. Vid avloppsreningsverket i Lyby genomförs varje år analyser av avloppsslammet. Vid dessa analyser kontrolleras bland annat halterna av olika tungmetaller och andra för miljön giftiga ämnen.

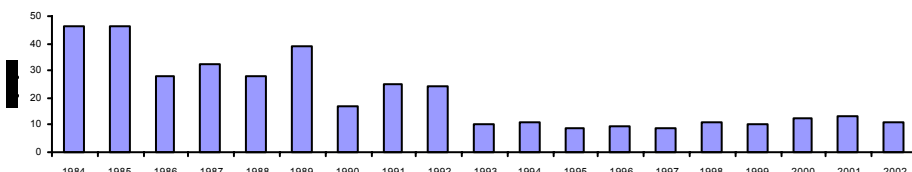
Kvikksilver i Hörbyslammet

För tungmetallen kvikksilver kan man konstatera att halterna i stort sett har haft en nedåtgående trend sedan 1984.

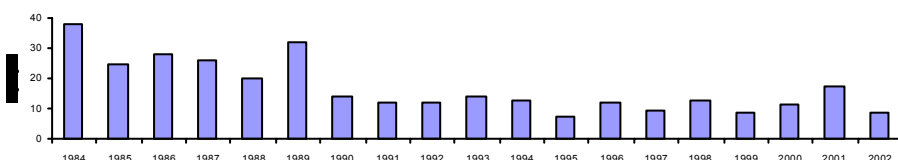
Krom i Hörbyslammet

Gränsvärdet för slam som skall användas på åkermark är satt till 100 mg/kg TS.

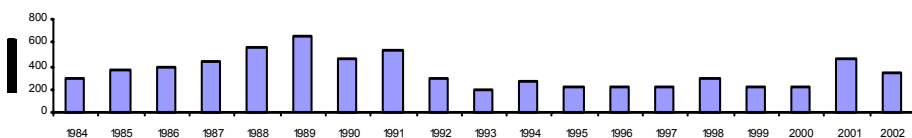
Bly i Hörbyslammet

Halterna i slammets ligger långt under naturvårdsverkets gränsvärde på 100 mg/kg TS.

Zink i Hörbyslammet

Halterna i slammets ligger långt under naturvårdsverkets gränsvärde på 800 mg/kg TS.

forts. mål för Skåne

Delmålet avser även ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive det som bildats oavsiktligt. Delmålet innebär för Skåne att bland annat tillstånds- och tillsynsmyndigheter till år 2004 i beslutsprocessen tillser att avvecklingen av ovanstående ämnen påbörjas.

Delmål 4. Det skall utöver tillförsel via luften inte ske någon nettotillförsel av kadmium till jordbruksmarken i Skåne. Särskilt delmål för Skåne.

Delmål 5. Senast år 2015 skall förekomsten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll i Skånes sjöar och vattendrag och vara så låga att växter, djur eller människors hälsa inte skadas. Kemiska bekämpningsmedel eller deras nedbrytningsprodukter som används från år 2003 och framåt bör inte kunna påvisas i grundvattnet i Skåne. Särskilt delmål för Skåne.

Delmål 6. Det nationella delmålet om förorenad mark innebär för Skåne att förorenade områden skall vara identifierade och riskklassade senast 2005. Sanering och efterbehandling av sju områden i riskklass 1 och 2 skall ha påbörjats senast 2005. Minst tre områden skall vara slutligt efterbehandlade vid utgången av 2005. Delmål 7. Senast år 2010 bör minst 15 procent av den odlade arealen vara ekologiskt odlad och försäljningen av ekologiska varor bör ha ökat i motsvarande grad.

Lästips/Referenser

- Rapport 2003-1, Kemikalietillsyn 2003
- Årsrapporter Lyby avloppsreningsverk 1984-2002
- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Länsstyrelsens hemsida, www.m.lst.se

Mål för Sverige

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Bakgrund

De allvarligaste hoten mot människors hälsa på grund av exponering för joniserande strålning är cancer och genetiska skador. Eftersom vi utsätts för naturligt förekommande bakgrundsstrålning kan antalet skador till följd av joniserande strålning inte bli noll, men den strålning vi utsätts för till följd av planerad verksamhet går att påverka.

Radiobasstationer

Miljönämnden ställningstagande 2003-10-14 §222 upprättades med utgångspunkt från de nationella miljömålen och i riktning mot en hållbar utveckling och hälsosam livsmiljö för kommuns invånare.

Olägenhet för människors hälsa

Miljönämnden gör bedömningen att risk för olägenhet för människors hälsa i fysiskt och/eller psykiskt hänseende föreligger med en utbyggnad av radiobasstationer i den omfattning det nu är frågan om. Miljönämnden anser vidare att kunskapsläget rörande risken för eventuella fysiska och/eller psykiska hälsoeffekter av den tilltagande "elektrosmogen" i dagens samhälle är oklar och att det i dagsläget inte går att utesluta att hälsoskadliga effekter kan uppstå.

Nya mobilmaster och antenner

Miljönämnden anser att bygglov för nya mobilbasstationer inte skall beviljas om planerna på uppförandet på den enskilda platsen föranleder oro bland människorna i närområdet. Nya bygglov för mobilbasstationer bör därför inte heller beviljas i anslutning till tätorter eller intill områden med samlad bebyggelse. Vid etablering av nya mobilbasstationer anser miljönämnden att de grundläggande principerna i miljöbalken, 2 kap, om bevisbörda, försiktighet och lokalisering skall tillämpas fullt ut.

Befintliga mobilmaster och antenner

För befintliga mobilmaster är enligt miljönämndens uppfattning situationen något annorlunda. För att minimera antalet master, bland annat med tanke på landskapsbilden, har önskemålet från myndigheterna varit att operatörerna samlokaliserar sina antenner och i första hand utnyttjar redan befintliga master. På den enskilda platsen kan detta innebära fler antenner på varje mast och därmed underlag för oro kring en högre strålningsnivå.

Miljönämnden gör även för befintliga mobilbasstationer bedömningen att risk för olägenhet för människors hälsa i fysiskt och/eller psykiskt hänseende föreligger. Vid efterföljande skälighetsbedömning i enlighet med miljöbalken 2 kap. 7§ anser miljönämnden att det inte är skäligt att ställa krav på åtgärder om strålningsnivåerna ligger under i Sverige gällande gränsvärden. Huvudargumentet för detta ställningstagande utgörs av SSI Rapport 2002:16 och de centrala myndigheternas informationsskrift "Strålning från mobiltelesystem".

Magnetfält

Magnetfält finns hela tiden omkring oss – det mest utbredda är det fält som omger jorden, jordmagnetismen, som får kompassnålen att rikta sig mot norr. Växlande magnetfält bildas kring ledningar och apparater för växelström, det vill säga kring kraftledningar, transformatorer och kring allt som drivs med ström från väggkontakten. Fälten är starkast närmast källan, till exempel en ledning eller en apparat, och avtar med avståndet. Ju mer ström desto starkare magnetfält. Magnetfält är svåra att skärma av och går obehindrat igenom väggar och tak.

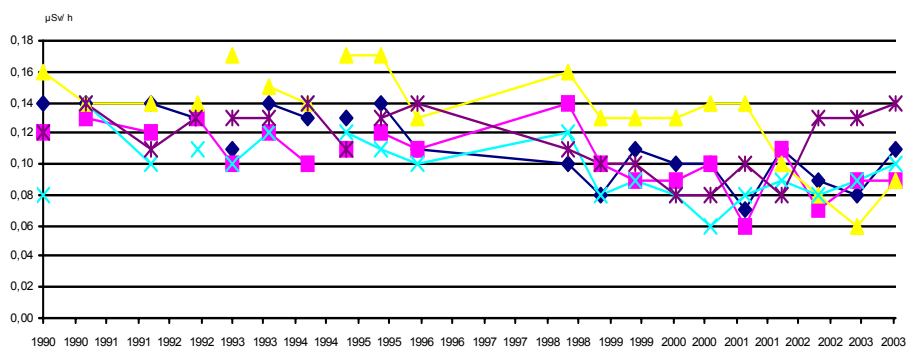
Magnetfält mäts i enheten tesla (T). Det är en mycket stor enhet och i praktiskt bruk använder man μT (mikrotesla, en miljondels tesla). På Strålskyddsinstitutets hemsida finns information om befarade hälsorisker m.m. (www.ssi.se).

Mål för Skåne

Delmål 1. År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet. Delmål 2. År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000. Delmål 3. Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.

Lokala mätningar av bakgrundsstrålning

I Hörby kommun finns sedan 1989 fem stycken koordinatlagda mätpunkter där miljökontoret gör mätningar av bakgrundsstrålningen var sjunde månad. Mätpunkterna ingår i ett rikstäckande nät med 900 punkter. Syftet med de lokala mätningarna är dels att skapa en bakgrundsdatabas för att kunna identifiera små ökningar av strålningsnivån vid eventuellt nedfall och dels kommunens egen kontroll av strålningsnivåerna i omgivningen. Vidare sker genom mätningarna en fortlöpande kontroll av instrumentets funktion, övning av mätpersonal och rapporteringsrutiner vilket är av mycket stort värde i händelse av en krissituation.

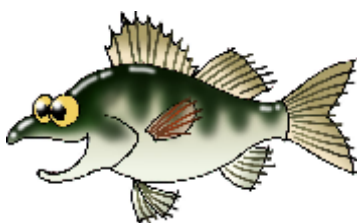

I diagrammet ovan redovisas resultatet från bakgrundsmätningarna i Hörby under perioden 1990-2001. Dosraten är ett mått på strålningsdosen per tidsenhet. Dosrat mäts ofta i enheten mikrosievert per timme ($\mu\text{Sv/h}$). Dosraten från den naturliga bakgrundsstrålningen är ungefär $0,10 \mu\text{Sv/h}$.

Markradonundersökning Hörby

Kommuntäckande markradonundersökning för Hörby kommun redovisades på uppdrag av miljönämnden av Statens Geotekniska Institut 1989-12-13. Avsikten var att klassa marken ur radonrisksynpunkt för fysisk planering och att spåra befintliga så kallade markradonhus. Mark klassas som hög-, normal- eller lågriskmark enligt anvisningar från centrala myndigheter.

Kontakta miljökontoret om ni vill göra en radonmätning!

Vad har hänt 2002 och 2003

- Handläggningsrutin radiobasstationer.
- Mätningar av bakgrundsstrålning.

Lästips/Hänvisning

- Radonhalten i grundvatten från granitområden i Malmöhus län, Sveriges Geologiska Undersökning Rapport nr 72
- Miljöbokslut 2001, Radon i grundvatten Hörby
- Kommuntäckande markradonundersökning Hörby kommun, 1989-12-13
- Informationsskift från Strålskyddsinstitutet "Vägen till ett radonfritt boende"
- Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se
- Strålskyddsinstitutets hemsida, www.ssi.se
- Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se

Mål för Sverige

Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås.

Bakgrund

Ändrat klimat, ändrade förutsättningar för jord- och skogsbruk, höjning av havsytan och fler översvämningar. Det kan bli följderna av utsläpp av så kallade växthusgaser. Om inget görs för att minska utsläppen av dessa kan det, enligt FN:s klimatpanel (IPCC), bli 1,4–5,8 °C varmare de närmaste hundra åren.

Koldioxid bildas vid alla typer av förbränning där kol ingår i bränslet. Vid förbränning av bibränslen (trä, biogrödor, halm, m.m.) bildas koldioxid men då gasen här ingår i det slutet kretslopp räknas nettotillskottet av koldioxid till atmosfären lika med noll. Detta förutsätter dock att skördeuttaget och tillväxt är lika stora. Marken kan vara såväl en sänka som en källa för koldioxid, metan och dikväveoxid, beroende på skötselmetoder inom jord- och skogsbruket. Genom samverkan och återkoppling förstärks eller motverkas effekterna. Koldioxid är den viktigaste av de växthusgaser som kommer från mänskliga aktiviteter. Trafiken står för nästan hälften av de skånska koldioxidutsläppen, ungefär en fjärdedel kommer från energisektorn och en fjärdedel från industrin.

Halten, räknat som koldioxidekvivalenter, av de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s definitioner tillsammans skall stabiliseras på en halt lägre än 550 ppm i atmosfären. Sverige skall internationellt verka för att det globala arbetet inriktas mot detta mål. År 2050 bör utsläppen för Sverige sammantaget vara lägre än 4,5 ton koldioxidekvivalenter per år och invånare, för att därefter minska ytterligare. Målets uppfyllande är till avgörande del beroende av internationellt samarbete och insatser i alla länder.

Globalt perspektiv

En global ramkonvention för klimatförändringar trädde i kraft 1994. Konventionen innebär att utsläppen av växthusgaser ska stabiliseras på en nivå som förebygger en farlig, av människan orsakad, påverkan på klimatsystemet. Vid ett möte i Kyoto 1997 förhandlades ett protokoll till ramkonventionen fram, vilken specificerade utsläppsmål som skall uppnås under perioden 2008–2012. Enligt Kyotoprotokollet skall EU minska utsläppen av växthusgaserna med 8 procent.

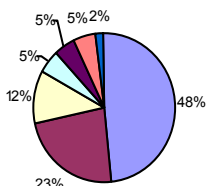
Mål för Skåne

Delmål 1. Utsläppen av växthusgaser skall som medelvärde för perioden 2008–2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990. Utsläppen skall räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollets och IPCC:s definitioner.

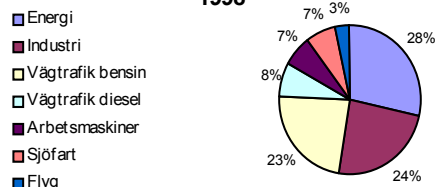
Delmål 2. Energianvändningen per capita skall minska med fyra procent till år 2010 jämfört med år 2002. Särskilt delmål för Skåne.

Delmål 3. El producerad från förnybara energikällor i Sverige skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. För Skåne innebär detta 2 TWh el. Särskilt delmål för Skåne.

1980

1998

Regionalt perspektiv

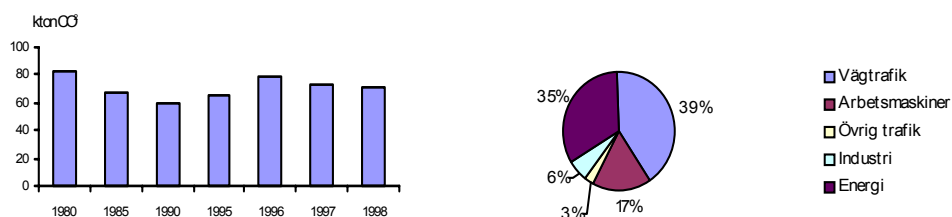
I cirkeldiagrammen ovan visas utsläppen av koldioxid uppdelat per sektorer för åren 1980 och 1998. De totala utsläppen av koldioxid i Skåne län har under perioden 1980–1998 minskat från 9,7 till 6,8 miljoner ton. Ökningen av andelen från trafiken beror i huvudsak på ett ökat trafikarbete. Minskningen av utsläppen från de fasta källorna beror till stor del på energibesparingsåtgärder, ökad andel bibränslen och introduktion av naturgas.

Fjärrvärme Hörby tätort

Fjärrvärme för Hörby tätort håller på att byggas ut vilket kommer att reducera utsläppen av koldioxid med 8 700 ton per år vid ett fullt utbyggt fjärrvärmenät. Ur global miljösynpunkt är detta mycket positivt då utsläppen av koldioxid från bibränsleeldade värmeverk inte innebär något nettotillskott av koldioxid.

Utsläppen av koldioxid i Hörby

Diagrammet nedan till vänster visar utsläppen i Hörby av koldioxid i kton (1 kton = 1000 ton) mellan åren 1980-1998. Cirkeldiagrammet till höger visar utsläppens fördelning per sektor under år 1998.

LIP-projekt "Energieffektivisering Hörby kyrka"

Regeringen beviljade 30 % av den miljörelaterade kostnaden för åtgärden dock högst 384 000 kronor under åren 1999-2001. Projektet avsåg att installera ny styr- och reglerteknik i kyrkans lokaler för att minska energiförbrukningen och samtidigt skapa ett inomhusklimat som bevarar kyrkans kulturskatter. Styr- och reglerutrustning har installerats i Hörby, Fulltofta, Svensköps, Södra Rörums och Äspinge kyrka samt i Södra Rörums församlingshem, Svensköps och Äspinge kyrkogårdars personalbyggnader. I Hörby kyrka har nya radiatorer installerats för att uppvärmningen skall fungera effektivare och i Hörby församlingshem har den gamla värmepannan ersatts av värmepump för jordvärme.

LIP-projekt "Energisparåtgärder i kommunala fastigheter"

Regeringen beviljade 30 % av den miljörelaterade kostnaden för åtgärden dock högst 1 624 500 kronor under åren 1999-2001. Projektet avsåg att i två kommunala byggnader installera pellets pannor och i samtliga kommunala byggnader genomföra energisparåtgärder.

Den totala energiförbrukningen har minskat med cirka 2320 MWh/år efter det att åtgärderna vidtagits. Detta beräknas samtidigt medföra ett minskat utsläpp av koldioxid till luft på cirka 1200 ton/år beräknat på att elenergi framställs i fossileldat kraftvärmeverk. De största besparingseffekterna har uppnåtts genom installation av värmeåtervinnings-system i ventilationsanläggningar. Tillsammans med installation av datoriserat styr- och regler-system samt injustering av värmesystem i kommunala byggnader har en energibesparing på cirka 1928 MWh/år uppmätts under första året. Här kan som exempel nämnas att årliga oljeförbrukningen på Vårdcentralen och Frostaskolan minskat från cirka 450 m³ respektive 110 m³ till 336 m³ respektive 94 m³.

Genom att byta ut äldre belysningsarmatur i en del kommunala byggnader mot modern energisnål belysning har man sparat ytterligare 392 MWh/år och samtidigt beräknas koldioxidutsläppet till luft minska med 274 ton/år. Den nya belysningen regleras även med rörelsevakt så den släcks automatiskt när man lämnat rummet om man inte själv har släckt. Som exempel kan nämnas Lågehallarna och Vårdcentralen där energibesparingen per år uppgår till 40 000 kWh respektive 315 000 kWh.

Vad har hänt 2002 och 2003

- Fjärrvärmelanläggning för Hörby tätort är under uppförande.
- 70-tal enskilda fastighetsägare per år byter ut sina äldre oljepannor mot olika typer av värmepumpar.
- LIP-projekt rörande energieffektivisering inom Hörby kyrka.
- LIP-projekt rörande energisparåtgärder i kommunala fastigheter.

Lästips/Hänvisning

- Miljöskuld och miljökapital för Hörby kommun, Mars 1997
- Luftföroreningar i Skåne, Skåne i utveckling 2001:26
- Naturvårdsverkets hemsida, www.environ.se
- Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se

Ringsjööring

Ringsjön är Skånes största sjö och har stor betydelse för både yrkes- och fritidsfiske. I sjön finns bland annat ringsjööring som är en artvariant av insjööring. Ringssjööringen vandrar på hösten upp till lekområdet i tillrinnande åar för att fortplanta sig. Tyvärr finns det ofta vandringshinder i form av till exempel kvarndämmen, som på ett effektivt sätt stoppar öringens väg till lekområdena. Det innebär att tillgången på lekplatser blir begränsad och produktionen av öringyngel blir därmed dålig. Detta är negativt, inte bara för fisket, utan för Ringsjöns allmänna hälsotillstånd. För få rovfiskar innebär att bestånden av vittfisk ökar, vilka betar zooplankton. Därmed kan växtplankton växa ohämmat och följden av detta blir dåligt siktdjup och risk för algbloomning. Att eliminera vandringshinder är alltså en god gärning av flera skäl.

Hörbyån

Hörbyån är Ringsjöns största tillflöde och har under lång tid haft ett vandringshinder vid kvarndammen i Osbyholm, bara ett par kilometer från mynningen. Ringsjööring som försökt gå upp i ån för att leka har sannolikt inte kommit längre än till Osbyholm. Isoleringen har gjort att en stationär öringstam har etablerats i ån uppströms kvarndämet.

Under år 2001 kunde hindret åtgärdas genom att en fiskväg anlades kring dämet. För att finansiera projektet sökte kommunen medel från Länsstyrelsen och Region Skåne, som tillsammans gav full täckning för alla kostnader, 70 % från Länsstyrelsen och 30 % från Region Skåne. Det finns ett antal mindre kvarndämmen och andra vandringshinder i ån, men vid måttligt höga flöden kan fisken passera dessa.

Framtida fiskevårdsområde?

Fisket i Hörbyån bedrivs idag på ett oreglerat sätt, utan minimimått och utan fredningstider. Den stationära öringen är känslig för utfiskning och för låga vattenflöden i ån sommartid. För att fiskbeståndet ska kunna skötas och utvecklas positivt, behövs ett organiserat fiske med bestämda fredningstider, måttbestämmelser och bättre kontroll över vattenuttag ur ån sommartid.

Fiskerätten ägs av samfälligheter i ån, men det finns ingen fullständig förteckning över äganderätten till fisket, vilket ofta leder till konflikter mellan fiskeintresserade och fiskerättsägare. Det stora antalet dokumenterade samt ett stort antal okända fiskerättsägare har i princip rätt att fiska var de vill, hur de vill och när de vill, inom samfälligheten. Fisket i ån bedrivs alltså som ett resultat av de osäkra ägandeförhållanden på ett oreglerat sätt vilket på många sätt skadar fiskbeståndet.

Ett sätt att reglera fisket är att instifta ett fiskevårdsområde för ån. Detta skulle gagna både fisken och fiskeintresserade. Fiskeintresset i ån är lokalt sett ganska stort och representeras framför allt av barn och ungdomar. Idag finns det ingen upplåtelse av fisket i Hörbyån för allmänheten, men kommunen förfogar över stora markområden kring ån och det finns goda förutsättningar att ta sig fram längs

ån utan att göra intrång på enskilda fastigheter. I ett fiskevårdsområdet skulle man kunna göra speciella undantag så att en eller flera sträckor (efter önskemål) upplåtes till fritt fiske för alla eller någon speciell grupp till exempel ungdomar. På detta sätt kan fisket för dessa fiske/naturintresserade fortsätta så som sker idag. Enda skillnaden blir att man måste ta hänsyn till måttbestämmelser och fredningstider, vilket är en självklarhet för fiskevården.

Rapport "Fiskevård i Hörbyån"

Miljönämnden har tagit fram en rapport rörande de möjligheter och förutsättningar som finns med fiskevård i Hörbyån. Rapporten finns tillgänglig på kommunens hemsida och benämns "Fiskepublikation 2001".

Kvesarumsån

Kvesarumsån är näst efter Hörbyån Ringsjöns största tillflöde. Dess vatten mynnar i nordöstra delen av östra Ringsjön och passerar på sin väg Kvesarumssjön, Södra Rörum och Ludvigsborg. Åns karaktär är i likhet med Hörbyån och andra tillrinnande vattendrag till Ringsjön, strömmande med hårda bottenar och mycket sten, och det är endast på några väl avgränsade sträckor i jordbruksbygden som vattendraget är rensat och ändrat av människan. Vattenmiljön uppfyller med god marginal alla de krav på en bra uppväxt- och reproduktionslokal som öringen ställer. Här finns rikligt med kallt strömmande vatten, produktiva steniga bottenar och sträckor med lekmaterial. Vattenkvaliteten är också god. Det som troligtvis begränsar öringens tillväxt i antal är den låga vattenföringen under torrsumrar. Det har observerats insjööringlek i Kvesarumsåns nedre delar. Sannolikt är det så att en del av de stora insjööringar som fångas i Ringsjön härstammar från Kvesarumsån.

Åtgärdade vandringshinder

I Kvesarumsåns huvudfåra finns två definitiva vandringshinder i form av två gamla kvarnanläggningar i Ludvigsborg och Bjevröd. Miljökontoret i Hörby kommun har under hösten 2003 åtgärdat båda dessa hinder med hjälp av ekonomiska medel från Region Skåne och Fiskeriverket via Länsstyrelsens statsbidrag till fiskevårdsåtgärder (50 % vardera). Projekten kostade tillsammans 293 385 kr.

Ludvigsborgs kvarndamm

Bilden till vänster nedan visar kvarndammen före vidtagna åtgärder. Kvarndammens överfall var en svår utmaning för fisk och annan vattenlevande fauna. Bilden nedan tillhöger visar kvarndammen efter vidtagna åtgärder. Fiskvägen har anordnats som en naturlig forssträcka och fallhöjden har utjämnats så att fisk utan problem kan ta sig upp i dammen och vidare upp i Kvesarumsån.

Bjevröds kvarndamm

Vid Bjevröds kvarn, mellan Ludvigsborg och Södra Rörum, finns två sammanhängande kvarndammar som uppdäms av vars en dammvall. Här är således två vandringshinder på samma lokal. Varje dammvall har ett fall på cirka 2 meter, så den totala fallhöjden är drygt fyra meter och fisk och annan bottenfauna kan omöjligt passera uppströms via dämmena. Förbi varje dammvall har en fiskväg anlagts som en naturlig, meandrande bäckfåra vid sidan om kvarndammarna. Bäckfårans fall är max 2 % och bäckfårans längd har anpassats till kvarndammens fallhöjd. Totalt är fiskvägarna tillsammans cirka 200 meter långa. Stor vikt har lagts vid att med fiskvägarna efterlikna naturliga strömningsförhållanden och vattendragets utseende i övrigt.

Vad kan ett miljöbokslut användas till*Enskilde miljöinspektören*

- Feedback till inspektören att de 500 enskilda avloppen som åtgärdades verkligen gav positiva effekter i vattendraget och att informationskampanjen om farligt avfall verkligen resulterade i att den inlämnade mängden ökade.
- Faktabank för framtiden och för den löpande verksamheten.
- Underlätta för nyanställd personal.

Miljökontoret/Miljönämnden

- Redogöra för det miljöarbete som bedrivs i kommunen gentemot andra myndigheter, politiker och allmänheten. Möjlighet att redogöra för de ställningstaganden och avvägningar som gjorts under året.
- Service åt allmänheten.
- Underlag för prioriteringar och för den långsiktiga verksamhetsplaneringen.
- Identifiera miljö- och hälsofrågor i kommunen som bör föras upp till en politisk diskussion.
- Underlag för beslut, yttrande, m.m.

Kommunstyrelsen/Kommunfullmäktige

- Tydliggöra de satsningar som görs på miljö- och naturvård i kommunen. Svara på frågor av typen; Vad gör Hörby kommun för att förbättra Ringsjön?, Vad gör kommunen åt utsläppen från Lybyverket?, Vilka miljöproblem finns i kommunen?
- Kopplingar till Visionen för Hörby.
- Marknadsföra kommunen.

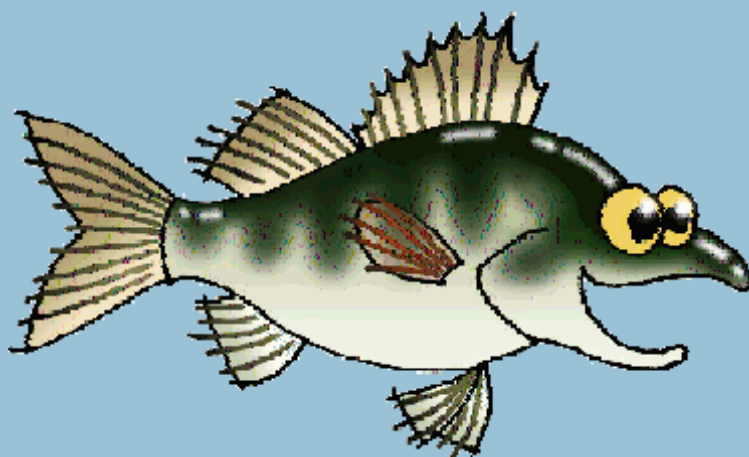
Miljöbokslut 2005

I miljöbokslut 2005 kommer enligt planerna de regionala och nationella miljömålen att knytas till lokala miljömål för Hörby kommun. På detta sätt blir det lättare att se framstegen eller konsekvenserna av beslut/åtgärder som fattas lokalt i kommunen. Kommuninvånarna kan tydligare se effekten av de åtgärder som vidtas i strävan att nå miljömålen inom avsatt tid.

Inom lantbruksområdet finns i kommunen ett mycket stort intresse och engagemang för miljöfrågorna. Vid ett informationsmöte i Östraby under våren 2002 som anordnades av LRF och miljökontoret kom 250 intresserade. I miljöbokslut 2005 har miljökontoret för avsikt att redogöra för problemställningarna och de omfattande landsomfattande projekt som pågår inom detta område. Företagens förebyggande miljöarbete i kommunen kommer att belysas.

Miljöbokslut 2005 kommer även att ta upp EU:s ramdirektiv för vatten och de konsekvenser som införande av detta direktiv kommer att få för de olika intressenter i kommunen.

MILJÖMÅL	TREND		UPPFÖLJNING	HOT	FRAMGÅNG
Frisk luft	2001	2003	Mätning NO ₂ , SO ₂ , O ₃ , partiklar och VOC. Uppföljning av lunglav vart 3:e år.	Ökad trafik Småskalig vedeldning Fossila bränsle	Fjärrvärme Kollektivtrafik Biobränslen Värmepumpar
Grundvatten av god kvalitet			Nitrathalt i grundvatten Bekämpningsmedel Råvattenanalyser	Bekämpningsmedel Farligt godsolyckor Markförorening	Skyddsområden Kontrollprogram vatten Miljökvalitetsnormer
Levande sjöar och vattendrag			Siktdjup i Ringsjön Kväve- och fosforhalten i Hörbyån	Övergödning Enskilda avlopp Gödselhantering	Dammar och våtmarker Fiskevårdsområde Badbar sjö Dagvattendammar
Myllrande våtmarker			Skyddad våtmarksareal Antal småvatten i kommunen	Utdikning Igenfyllning av märkegelhål	Dammar och våtmarker Inventeringar biologisk mångfald. Naturvårdsavtal
Ingen övergödning			Kväve-, fosfor- och BOD ₇ -utsläpp från kommunala reningsverk	Diffust läckage Enskilda avlopp Trafiken Gödselhantering	Dammar och våtmarker Kretsloppsanpassade avlopp Teknikutveckling
Bara naturlig försurning			Utsläpp och nedfall av svaveldioxid och kväveoxider	Trafiken Fossila bränsle	Fjärrvärme Kollektivtrafik Biobränslen Värmepumpar
Levande skogar			Antal hektar olika skogstyper	Monokulturer Skogsdikning Markberedning Försurning	Biotopskydd Biologisk mångfald Naturvårdsavtal Certifiering
Ett rikt odlingslandskap			Hektar ängs- och hagmarker Ekologiska lantbrukare	Betesdjurbrist Igenväxning Gödsling - utarmning	Biologisk mångfald Naturvårdsavtal Djurrhållning
God bebyggd miljö			Trafikbullerstörda fastigheter Insamling av avfall och farligt avfall	Trafiken Buller Exploatering	Återvinning, sortering Översiktlig planering Teknikutveckling
Giftnfri miljö			Tungmetaller i slam Kvicksilver i fisk	Kemikalier	Information Insamlingssystem
Säker strålmiljö			Bakgrundsstrålning	Radon i inomhusluft Olyckor och krig UV-strålning	Information om risker Radonmätningar Skyddande ozonskikt
Storslagen fjällmiljö			-	-	-
Hav i balans samt levande kust och skärgård			-	-	-
Skyddande ozonskikt			Årlig rapportering till naturvårdsverket	Illegal import Avvecklingstakten	Teknikutveckling
Begränsad klimatpåverkan			Koldioxidutsläpp	Trafiken Fossila bränslen Övriga växthusgaser	Fjärrvärme, biobränslen Kollektivtrafik Värmepumpar

Klarar jag mig från
Bergström och Adolfsson så ses
vi igen i miljöbokslutet för
2005. Synes!

Illustrationer: Peitor 2001